

Jakub Deml

český básník a prozaik

* 20. 8. 1878 Tasov, + 10. 2. 1961 Třebíč

V rozsáhlém a velmi rozmanitém literárním díle J. Demla se odráží nebyvale protikladná osobnost tvůrce: subtilní, něžná lyričnost básníka, okouzleného krásou přírody a všeho živého, a žlučovitost, útočná polemičnost pamfletika. Demlovský básnický odkaz se projevil jak v přírodní lyrice S. K. Neumanna, v surrealistických průzkumech V. Nezvala, tak i v existenciální poezii niterných hloubek V. Holana a samozřejmě měl výrazný duchovní vliv na řadu básníků katolické orientace.

Deml po ukončení studií (1902) na bohosloveckém ústavu v Brně, kam vstoupil na vybídnutí Otokara Březiny, působil jako kněz na různých vesnicích na Moravě. Od roku 1903 se začal stýkat s vůdčí postavou tzv. katolické obnovy Josefem Florianem, s nímž založil vydavatelství Studia. Vinou častých konfliktů s nadřízenými církevními úřady byl nejdříve roku 1907 poslán na roční dovolenou a pak od roku 1909 předčasně dán na trvalý odpočinek. Po roztržce s Florianem odešel roku 1912 do Prahy, kde se stýkal s J. Váchalem, F. X. Šaldou a započal se jeho tragický vztah k Elišce Wiesenbergerové. Roku 1913 mu byl pražským ordinariátem zakázán pobyt v Praze a Deml se vrátil do svého kraje, Jinošova, kde prožil válku. Po krátkém pobytu na Slovensku a v Bělé pod Bezdězem se spolu se svou přítelkyní Pavlou Kytlicovou vrátil roku 1922 do Tasova, kde žil až do své smrti.

Deml během svého života napsal a většinou sám vydal okolo 130 knih, čítajících vedle poezie a lyrické prózy také deníky, povídky, eseje, polemiky, kritiky, komentáře, pamflety, kázání, náboženské meditace, články se sokolskou tematikou, ale i překlady mystické literatury.

Zřejmě nejznámější a jistě nejvydávanější je sbírka básní v próze – důvěrných oslovení květin *Moji přátelé* (vyšla 1913, ale Deml na ní pracoval celý život), v níž velmi prostým a konkrétním jazykem dosahuje až mysticky vizionářského účinku. K této knize má blízko i “kniha lyriky” *Miriam* (1916). Próza *Hrad smrti* (1912) je – podobně jako i některé jiné Demlovy prózy – stylizována, jako by šlo o neznámé, náhodou nalezené torzo rukopisů. Hlavním tónem je pocit děsu z prázdnoty a nicoty, evokace hrůzy ze smrti. Tato atmosféra vládne i knize snů a vizí *Tanec smrti* (1914). *Imaginace*, mísící pamflet s halucinačními výjevy a naturalistickou otevřeností, je znakem prózy *Zapomenuté světlo* (1934).

Velký vliv na Demla mělo seznámení se s dílem francouzského katolického spisovatele Léona Bloye, který výrazně ovlivnil styl Demlových krajně subjektivizovaných textů (negativní rozruch způsobilo roku 1933 osobně pojaté *Svědectví o Otokaru Březinovi*), do nichž začlenil přepisy snů, korespondence, citátů, úvahy, meditace, glosy atd. Deml tak ve svých sbornících (*Rosnička*, 1912; *Pro budoucí poutníky a poutnice*, 1913, a především šestadvacetisvazkový soubor *Šlépěje*, který vycházel v letech 1917-41) předznamenal literární tvorbu, jež přesunuje své těžiště z fabulovaného schématu ke konkrétní lidské situaci.